

Íslenskur jarðvegur og Íslensk framtíð.

—0—

I.

Kofoedhansen skógræktarstjóri hefir oftast en einu sinni og nú seinast í fróðlegri grein í „Vísir“ 15. júní s.l., komist að orði, líkt og væri honum ókunnugt um, að til eru íslenskar athuganir á „löss“ eðli jarðvegarins íslenska. Vitnar skógræktarstjórinn í rannsóknir, sem mjög efnilegur ungur jarðfræðingur sænskur, dr. K. Samuelson, gerði fyrir nokkrum árum og ritaði um bók, sem kom út 1926 (Die Wirkungen des Windes o. s. frv.). Íslensku athuganirnar, sem eg drap á, eru eldri. Í ritgerð minni um Ísland, í Handbuch der regionalen Geologie, útg. af Steinmann og Wilckens, 1910, s. 16 í sérpr., er tekið fram, að jarðvegur hér á Íslandi sé að miklu leyti fokmyndun: aber von viel grösserer Wichtigkeit ist ein weniger beachtetes, feines, mehr lössartiges, sediment, welches keinen besonderen Namen führt, aber das Erdreich Islands zu sehr bedeutenden Teile ausmacht.“

Kofoedhansen hefir, eins og kunnugt er, á mjög fróðlegan hátt skýrt, hverja þýðingu þetta eðli jarðvegarins, sem í framangreindum orðum var bent á, hefir fyrir skógvöxt og skógrækt.

II.

Í áðurnefndri ritgerð (s. 19, spr.) hefi eg ennfremur leitast við að vekja eftirtækt á því, að hér á landi hafi, eftir isöld, skiftst á skógartímabil (Waldzeit) og gresjutímabil (Steppenzeit). Hefir þetta orðið oftast en einu sinni, og á því getur varla verið efi, að menn hafa farið of langt í að kenna forfeðrunum þá rýrnun á gróðri landsins, sem varð frá því er var á 10. öld, þegar Íslendingar voru, fyrir atgervis sakir, undraþjóð jarðarinnar. Virðist mega sýna fram á, að breytingar á tíðarfari hafi valdið miklu um skógarhvarfið, sbr. ritgerðina Ísland og Íslendingar í Nýal, s. 433—444. Og nú er að færast í þetta horf um tíðarfarið aftur, og næsta fróðlegt að veita því eftirtækt, hvernig áhrifin eru þegar farin að gera vart við sig í dýra- og jurталífi (sbr. síðustu skýrslu um Hið ísl. náttúrufræðifélag). Er nú í vændum gróðursæld meiri en verið hefir síðan landið byggðist. Má jafnvel gera ráð fyrir því, að um miðja þessa öld verði farið að rækta hér eplatré, þar sem best vegnar. En þó segi eg ekki að svo verði, nema mannkynið læri að trúna meir á mig en hingað til hefir verið — svo að eg kom-

ist gamansamlega að orði. En það sem við er átt, er ekki annað en það, að menn læri að meta og færa sér í nyt uppgötv-
anir mínar í heimsfræði og líf-
fræði. Er þar að vísu að eins um byrjun að ræða, en þó er þar upphaf nýrrar stefnu í sögu mannkynsins, og á þýsku mætti því tala um Entscheidungseinsichten. Það mun sýna sig, að þegar sú stefna verður eindregið tekin, munu á 10—20 árum verða meiri breytingar til batnaðar á högum mannkynsins en orðið hafa á 10000 árum áður. Menn hafa metið íslensku þjóðina of lítils. Einnig íslenska þjóðin sjálf. Nú þegar er greinilega farið að koma í ljós, þó að ástæður hafi batnað að eins lítillaga hjá því, sem vera þyrfti og verið gæti, að þó að þjóð sé fámenn, þá er það mikið sem í henni býr. Oswald Spengler, hinn frægi þýski heimsspekingur, sem góð grein er um í Iðunni síðustu, hefir rangt fyrir sér, þar sem hann spáir því, að á Rússlandi muni verða upphaf hinnar nýju menningar. Það er hér á Íslandi, sem hin nýja menning mun eiga upptök sín, hin sanna vormenning, fyrsta menningin, sem ekki mun fylgja hrun og hrap. Grikkir og Gyðingar hafa sýnt það vel, að þýðingu þjóða verður að meta eftir öðru meir en höfðatölu. Íslendingar munu sýna það ennþá betur.

22.—30. júní.

Helgi Pjeturss.

Vísir 2. júlí
1929